

Posudek diplomové práce Marka Nováka „Rozložení inteligence a osobnostních charakteristik u transsexuálů typu Female-to-Male a Male-to-Female

Diplomová práce Marka Nováka je věnována studiu rozdílů ve vybraných psychologických proměnných u dvou skupin transsexuálů, Female-to-Male (FtM) a Male-to-Female (MtF). Jde o aktuální a psychologicky velmi zajímavé téma.

Práce je vnitřně členěna na teoretickou a empirickou část a je strukturována do 9 základních kapitol. Byla předložena k posouzení a obhajobě v celkovém rozsahu 73 stran textu a 8 stran soupisu použité literatury. Teoretická část o rozsahu 46 stran je (poněkud překvapivě) rozdělena pouze do tří hlavních kapitol, z nichž první, obsahující celkem 20 (!) podkapitol různé úrovně členění je věnována rozdílům mezi osobami mužského a ženského pohlaví, transsexuály obou výše uvedených typů v oblasti inteligence a kognitivních funkcí. Druhá kapitola teoretické části práce, členěná do 15 podkapitol, je zaměřena na rozdíly mezi oběma skupinami ve vybraných osobnostních charakteristikách a třetí, vnitřně již nečleněná kapitola představuje shrnutí a závěry teoretické části práce.

Empirická část práce o rozsahu 26 stran je rozdělena do 6 hlavních kapitol. V první z nich a celkově čtvrté jsou představeny cíle výzkumu, v páté kapitole je podána charakteristika souboru respondentů, celkem 200 transsexuálů, z nichž 100 tvořili FtM a 100 MtF. V šesté kapitole je popsána metodika výzkumu a použité metody (Ravenovy progresivní matice a DOPEN). Sedmá kapitola přináší přehled zjištěných výsledků a jejich rozbor, osmá kapitola je věnována diskusi a v závěrečné deváté kapitole jsou velmi stručně (na 1 straně) představeny závěry práce.

Práce je napsána dobrou a srozumitelnou češtinou, k její struktuře mám však některé výhrady (podrobněji viz dále). Autor vychází z přiměřeného a relevantního domácího i zahraničního literárního zázemí, v práci s literaturou by však měl být mnohem pečlivější (rovněž viz připomínky uvedené dále). Zjištěné výsledky jsou nepochybně velmi zajímavé (např. statisticky významně vyšší hodnoty neuroticismu souboru transsexuálů ve srovnání s populačními normami, přičemž v rámci souboru transsexuálů byly zjištěny statisticky významně vyšší hodnoty neuroticismu MtF než FtM, nebo zjištěný celkově složitější přechod z muže na ženu než z ženy na muže atd.).

K práci mám následující připomínky:

1. Práci by zřejmě prospělo zejména v teoretické části jiné členění do většího počtu základních kapitol a nižšího počet podkapitol (3 základní vs. 35 podkapitol), v empirické části je práce strukturována do 6 základních kapitol s 11 podkapitolami.
2. V práci postrádám informace o způsobu provedení výzkumu (jak, kdy a kde byl výzkum organizován a proveden).
3. Otázka pro autora: je možno předpokládat, že zjištěné výsledky mohly být ovlivněny vysokou věkovou variabilitou souboru (od 13 do 63 let) a vyšším průměrným věkem podsouboru MtF?
4. Závěr práce je spíše souhrnem empirické části, nepředstavuje vymezení dalších výzkumných priorit, sporných míst a zasazení zjištěných výsledků do širších psychologických souvislostí.
5. Samostatným problémem posuzované DP je celková nedbalá práce autora s literaturou. V práci se projevuje jednak autorův zvláštní způsob uvádění citací, kdy k jednomu tématu nejsou uváděny citace oddělené středníkem v jedné závorce, ale jednotlivé citace jsou uváděny v samostatných závorkách řazených volně za sebou bez interpunkce (viz např. str. 14, 16, 1864, 65 atd.). Někdy jsou v seznamu literatury uváděna celá křestní jména autorů (např. str. 80). Dalším problémem práce je již zmíněná nedbalost v práci s literaturou. Ta se projevuje mj. v tom, že některé práce, uvedené v textu, nejsou uvedeny v seznamu literatury. Je to celkem 16 následujících prací:
 - Lubinski (2000) na str. 14 a 64;
 - Geary, Gilger, Elliot-Miller (1990) na str. 15;
 - Lynn, Allik, Irwing (2004b) na str. 22;
 - Colom, García Lopez (2002) na str. 22;
 - DeShon (1995) na str. 22;
 - Halpern (2001) na str. 23;
 - Helleday (1994) na str. 24;
 - Kimura, Hampson (1994) na str. 24;
 - Kimura, Gouchie (1991) na str. 25 a 26;
 - Van Strien et al. (2009) na str. 26;
 - Martin, Wittert (2006) na str. 26;
 - Miles, Green (1998) na str. 28 a 65;
 - Cohen-Kettenis, Cohen-Bendahan (2003) na str. 29;
 - Kuehner (2003) na str. 35;
 - Raven, Court, Raven (1991) na str. 51 a 63;
 - Ruisel, Müllner (1982) na str. 51, 63 a 65.

V práci je též řada dalších nedůsledností a chyb v práci s literaturou, např.

- Gould (1997) na str. 13 – v literatuře Gould (1998);
- Lynn, Irwing (2004 a,b,c) – v literatuře jen Lynn, Irwing (2004 a,b);
- Martin et al. (2007) na str. 16 a 24 – v literatuře uvedeno jako Martin, Wittert, Burns (2007);
- Hedgel, Nowell (1995) na str. 18 a 64 – v literatuře Hedges, Nowell (1995);
- LeBlanc, Wang, Janovsky (2012) na str. 25 a 26 – v literatuře LeBlanc et al. (2010);
- Thilers, MacDonald (2005) na str. 26 – v literatuře Thilers, MacDonald, Herlitz (1995);
- Matousek, Sherwin (2009) na str. 26 – v literatuře Matousek, Sherwin (2010);
- Fifková et al. (2008) na str.27 a 38 – v literatuře Fifková, Weiss et al. (2008);
- Miles, Green (2006) na str. 28 – v literatuře Miles, Green, Hines (2006);
- Práško (2007) na str. 35 a v literatuře na str. 79 – má být Praško (2007);
- Bozkurt et al. (2006) na str. 38 – v literatuře Bozkurt (2006).

Závěr:

Celkový dojem ze zajímavé a přínosné práce je nepříznivě ovlivněn uvedenými nedůslednostmi. Autor však prokázal schopnost formulovat výzkumný problém a empiricky jej prověřit. Proto doporučuji práci k obhajobě a v případě uspokojivého zodpovězení otázek, uvedených v posudku navrhuji hodnocení „velmi dobře“.

V Praze dne 17. 1. 2012

doc. PhDr. Vladimír Kebza, CSc.